

Korte Toespraak door de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Ir. Gerrit J.M. Braks, tijdens de informele afsluiting van de Ambassadeursconferentie 2002.

Dames en Heren,

De bijna traditioneel wordende ontmoeting tussen U, excellenties, en de leden van de Staten-Generaal als onderdeel van de jaarlijkse ambassadeursconferentie wordt door de leden van beide Kamers zeer gewaardeerd. Die verzekering geef ik U graag, opdat U het niet als een teleurstelling ervaart dat zij vandaag niet met alle 225 leden aanwezig waren en aan de werkgroepen hebben deelgenomen. De waardering, zeker bij de leden die zich met allerlei aspecten van buitenlands beleid bezighouden, ligt ook veel hoger dan U wellicht hebt afgeleid uit een artikel dat een oud-lid (en oud-staatssecretaris en oud-minister) in een speciale aflevering over diplomatie in de Internationale Spectator van 1997 liet plaatsen. De titel van die bijdrage, misschien ook wel een afrekening, luidde: 'Aardappels en gloeilampen: it's the economy, stupid!'. De daar geboden analyse mondde uit in de aanbeveling ambassades maar om te bouwen tot handelspolitieke toonbanken, uiteraard in 's lands belang. De brede range contacten en zakelijke aspecten die de behartiging van nationale en internationale belangen gaandeweg in de twintigste eeuw is gaan vereisen, werd in dat voorstel wel erg kort door de bocht samengedrukt. De ontmoetingen zoals die zich zijn gaan ontwikkelen tussen U, kenners van het buitenland, en ons, bewoners van het Binnenhof, zijn ook nuttig. Parlementariërs worden meer en meer ingezet in buitenlandse ontmoetingen als delegatieleden, bij ontvangsten, als rapporteurs voor internationale organisaties, als waarnemers, als gesprekspartners van NGO's enz.. Of het nu leuk is of niet, net als mijn voorganger onderken ik een toenemende omvang en verdergaande diepgang van wat men 'parlementaire diplomatie' is gaan noemen. Ondersteuning daarbij van uw kant en open informatie-uitwisseling met U als 'professionals in het veld', wordt niet alleen gewaardeerd maar is ook onmisbaar om invloed en vertegenwoordiging van belangen te maximaliseren. U krijgt daardoor soms wat makkelijker een voet tussen een deur. En omgekeerd: waar diplomaten meestal een binnenlandse achterban ontberen, zoudt U ons op het Binnenhof daartoe kunnen rekenen. Maar U moet natuurlijk wel op Uw tellen passen. Afgezien van de bespreking van het buitenlands beleid en themata daarbinnen tijdens de ontmoeting vandaag, biedt het ons op het Binnenhof ook een inzicht in hoe de diplomatie zichzelf naar vorm en inhoud ontwikkelt. Het voorkomt het misverstand dat buitenlands beleid, buitenlandse

betrekkingen en diplomatie als identiek worden beschouwd. Diplomatie is een voertuig maar is ook een eigen, zichzelf veranderend en verbeterend instituut in de internationale samenleving. Toen de diplomatie zich in de Europese Renaissance-periode ontwikkelde, na al een eeuwenlange voorgeschiedenis elders, kon Mattingly in zijn mooie studie de rol van de ambassadeur nog samenvatten als een bevorderaar van ‘his majesty’s honor at a foreign court’. De uitwaaiering van de diplomatie heeft deze echter tot een voertuig gemaakt van wereldwijde belangen, is in zichzelf gevarieerder geworden naar bijvoorbeeld ook het beschermen van de natuur en het milieu, de bevordering van de internationale handel en het voorkomen en het hanteerbaar houden van internationale crises – wie zou nu nog een absolute tegenstelling tussen diplomatie en oorlog willen volhouden - bestrijding van internationale criminaliteit en drugshandel, en uitleg van beleid in velerlei fora, de zg. ‘public diplomacy’. Als jongste loot aan de technologisering van de diplomatie sinds het seintoestel van Morse, dient zich nu de digitale diplomatie aan, als schijnbaar oneindig communicatiemiddel maar tegelijkertijd ook als groot handelspolitiek belang. De wereld van snelle verbindingen en globalisering roepen inmiddels hun eigen weerstanden op, die ook weer vragen om diplomatieke inbedding, en dan hoeft niet alleen aan Seattle gedacht te worden, waarbij de onderhandelende ministers bijna als natte vogeltjes in hun hotelkamers beschermd moesten worden. De gaande ontwikkelingen in de inter- en transnationale betrekkingen, die veelal het karakter hebben van complexe, en bijna permanente onderhandelingsprocessen laten ook steeds nieuwe coalities ontstaan met NGO’s. In dat verband deed het een Amerikaanse vertegenwoordiger uit de NGO-bankierswereld na de WTO-conferentie van 1997 uitroepen: ”We were the most powerful delegation there – including the American delegation’. Overigens meen ik dat ‘virtual embassies’ een hersenschim zijn; het directe intermenselijke contact zal altijd onmisbaar blijven.

In deze wereld van informeren en onderhandelen zult U ook moeten leven met een groeiend aantal ‘pseudo – diplomaten’. Ik stel dat maar aan de orde omdat tot mijn goede herinneringen behoort mijn functioneren als landbouwwaad te Brussel binnen de toenmalige EEG, hoewel ik het Ministerie van Buitenlandse Zaken nog steeds erkentelijk ben, ook in mijn huidige functie, voor het diplomatieke vernislaagje dat het mij wist mee te geven.

Passend bij mijn eerdere opmerkingen stel ik vast dat in de onderwerpen die U vandaag in werkgroepen aan de orde hebt gesteld, ook de reflectie van een veranderend beleid en een veranderende diplomatie aan de orde is gesteld. Geen traditionele gedachtewisselingen over nationale veiligheid en zwaarwichtige handelspolitieke aangelegenheden, maar nationale 'ethische' kwesties en de multiculturele samenleving (onderwerpen dus voor publieke diplomatie) en conflictpreventie.

Ik heb zojuist geprobeerd nog eens uit te leggen waarom zijdens het Binnenhof waarde wordt gehecht aan de samenspraak met U. Ik voeg daar tot slot aan toe, dat ik U ook graag aanmoedig van Uw opvattingen blijf te geven in geschrift. Het is verheugend dat het nog altijd magnifieke boek van Boon 'Afscheidsaudientie' gevolgd is en wordt door andere persoonlijke documenten van Nederlandse diplomaten waarin gelukkig niet altijd het ego vooropstaat maar 'de gedane zaken' en het hoe van 'de achterkant van de diplomatie' belicht wordt. En als uw advies of analyse van hoe het 'verder (moet) met Nederland' wat controversieel uitvalt dan kan daardoor ons denken en begripsvermogen aangescherpt worden. Dames en heren, nogmaals heel veel dank voor uw medewerking aan deze ontmoeting. Ik wens u nog een goed en vruchtbaar verblijf in Nederland en tegelijk een goede reis terug naar uw post.

Hartelijke dank voor uw aandacht.